Jocurile didactice și abilitățile de citit-scris

Prof. Nechifor Gina, Școala Gimnazială Nr. 6, Rm. Sărat

Prin programul de mini- granturi oferit de Teach for Romania și Romanian-American Foundation am beneficiat în anul 2023 de un cadru de sprijin pentru derularea unui proiect de cercetare-acțiune.

În acest sens au fost organizate sesiuni de formare, mentorat pentru scrierea, implementarea și îmbunătățirea proiectui, contexte de învățare, colaborare și influență pozitivă în comunitate.

Acest proiect de cercetare acțiune se numește „Jocurile didactice și abilitățile de citit-scris". Cercetarea a fost corelată cu impactul școlar și a contribuit la eficientizarea învățării citit- scrisului la elevii cu dificultăți de învățare.

Din experiența mea didactică, am tras concluzia că jocurile didactice pot fi folosite ca mijloc de educație mai ales a copiilor cu capacități deficitare. Una dintre condițiile importante pentru incluziunea cu succes a copiilor cu tulburări de citit- scris (lexico-grafice) în școala de masă este abordarea unui curriculum planificat diferențiat, la nivelul procesului de învățare şi predare.

Jocul, la fel ca orice alt demers didactic, reprezintă un proces de optimizare, de suport pentru învățare la copiii cu dificultăți de citit-scris. Însoțită de pasiune, fantezie și perseverență, această metodă dă rezultate uimitoare în cazul copiilor în general și al copiilor cu tulburări de citit-scris în particular. În activitatea educativă, jocurile didactice individuale și colaborative contribuie la înlăturarea abaterilor comportamentale, la dezvoltarea personalității armonioase și, în special, la dezvoltarea competențelor de comunicare verbală și scrisă, garanție a unei vieți școlare și sociale eficiente.

Prezența acestui instrument poate să aducă mai multă claritate și eficiență în ceea ce privește structurarea demersului didactic la clasă, contribuind la optimizarea stilului de muncă cu elevii care întâmpină dificultăți în comunicare. Jocurile vizează dezvoltarea abilităților de scris-citit într-un mod holistic. Aceste instrumente de muncă intelectuală sunt adresate împreună pentru că sunt interdependente și reflectă caracterul fonetic al limbii române.

Obiectivele pe care le vizează proiectul sunt centrate pe jocurile didactice. Literatura de specialitate evidențiază că:

a) Jocul, prin activitatea sa plăcută, atractivă, accesibilă și utilă creează o motivație benefică dezvoltării vorbirii, comunicării.
b) Jocul duce la simplificarea comunicării interpersonale care contribuie la corectarea și dezvoltarea limbajului.
c) Prin forma sa de activitate, jocul ușurează puterea de înțelegere a copiilor în procesul instructiv- educativ.

Pornind de la problemele observate, ipoteza cercetării s-a concretizat în jurul ideii că, dacă aplicăm un program de dezvoltare a comunicării scrise și verbale bazat pe jocuri didactice, atunci putem dezvolta abilități de scris-citit la elevii care au tulburări lexico-grafice.

Prin intermediul cercetării am urmărit să aflu:

- Ce jocuri didactice au impact asupra copiilor în ceea ce privește creșterea calității comunicării?
- Care sunt sarcinile ce imprimă jocurilor didactice un caracter mai atrăgător?
- Ce corelații există între jocul didactic și reușita școlară a copiilor cu tulburări lexico-grafice prin introducerea și aplicarea în cadrul activităților de instruire a jocurilor didactice ?
- În ce constă valoarea formativă a jocului în planul dezvoltării elevilor care prezintă tulburări de citit- scris?
- Cum putem crește motivația elevilor de a participa la activitățile bazate pe jocuri?

Cercetarea a avut 3 componente de culegere a datelor:

- Cercetare de tip calitativ- ateliere cu elevii
- Cercetare de tip calitativ- interviuri cu elevii și cu părinții acestora

- Cercetare de tip cantitativ- chestionare, probă de evaluare inițială și finală

Am constatat:

Folosirea jocului didactic în scopul dezvoltării vorbirii a avut rezultate benefice: pronunția elevilor s-a îmbunătățit, numărul elevilor care răspund la întrebări formulând răspunsuri complete a crescut, volumul vocabularului s-a extins, capacitatea de concentrare în timpul activităților este mai mare. Copiii cu tulburări de scris-citit au înregistrat îmbunătățiri mai evidente decât în cazul celor tipici în ceea ce privește numărul de litere omise în cadrul cuvintelor, scrierea fiind cu mult mai multă acuratețe în raport cu evaluarea inițială. Alte observații: copiii cu un comportament superinhibat, apatici, pasivi și retrași la începutul experimentului au devenit treptat sociabili, bine dispuși, dornici de implicare în activități. Copiii cu înclinație spre „provocare socială”, cu un comportament agresiv inițial, și-au diminuat impulsivitatea. În toate activitățile concepute sub formă de joc sau în care preponderant a fost jocul didactic, copiii au dat dovadă de interes, au fost mai atenți și au participat cu entuziasm la activitate. De asemenea, sarcina didactică urmărită s-a realizat mult mai ușor decât în cadrul unei activități obișnuite.

Implicându-mă în acest proiect de cercetare-acțiune, pe baza observației sistematice efectuate de-a lungul experimentului privind influența jocului didactic în dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă, am ajuns la concluzia că jocul didactic contribuie la optimizarea stilului de muncă cu elevii care întâmpină dificultăți în comunicare. Rezultatele bune obținute validează ideile cu care a debutat această cercetare. De asemenea, privite în ansamblu, argumentele construite de elevi confirmă teoria că interacțiunea socială joacă un rol fundamental în dezvoltarea comunicării**,** că jocurile didactice individuale și colaborative contribuie la înlăturarea abaterilor comportamentale, la dezvoltarea personalității armonioase.

În urma demersului metodic și a aplicării testului final, am constatat că aplicarea jocurilor didactice în combinație cu metodele tradiționale a condus la:

- o mai bună cunoaștere și acceptare reciprocă a elevilor, la o mai bună socializare

- progrese la nivelul abilităților de comunicare orală și scrisă la elevi

- îmbunătățirea autonomiei personale și creșterea încrederii în sine, a respectului de sine și față de ceilalți.

Analiza rezultatelor la probele finale a confirmat ipoteza de plecare a cercetării. În plus, pe baza observațiilor directe și a interviului cu elevii se pot contura unele aspecte pozitive, dar și unele aspecte negative ale utilizării jocurilor. Acestea din urmă pot fi:

-unele jocuri aduc beneficii vizibile dacă sunt aplicate în mod repetat, fiind nevoie de timp

-induc și comportamente de grup nefavorabile (unii elevi fac pe „grozavii")

-favorizează „lenea intelectuală" (unii elevi se distrează, în loc să lucreze)

-sunt mari consumatoare de timp și necesită o foarte bună planificare anterioară a conținutului și organizării muncii

-în timpul lucrului pe grupe se creează zgomot

-cadrul didactic trebuie să dispună de o atenție distributivă, prezență de spirit, receptivitate crescută, eforturile acestuia fiind sporite pentru a coordona, sprijini, încuraja, orienta permanent munca elevilor, pentru a nu lăsa să se strecoare erori științifice.

Un alt aspect este prezența elevilor la ateliere, înregistrându-se absențe din partea unor copii.

Dincolo de aceste neajunsuri, acest studiu este o formă de cercetare- acțiune care poate să ducă la îmbunătățirea calității comunității școlare și să genereze schimbare socială pozitivă.